

Malmö högskola

Lärande och samhälle

Barn Unga Samhälle

Examensarbete

Grundnivå

15 högskolepoäng

Klassrumsundervisning och utomhuspedagogik

- **En jämförelse mellan klassrumsundervisning och utomhuspedagogik**

Classroom instruction and outdoor education

- *A comparison between classroom instructions and outdoor education*

Johan Olsson

Lärarexamen 210 poäng

Höstterminen 2011

Barndoms- och ungdomsvetenskap 210 hp

Examinator: Jonas Qvarsebo

Handledare: Thom Axelsson

2011-10-31

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen är att jämföra klassrumsundervisning och utomhuspedagogik och se vilket av dessa två arbetssätt som lärare föredrar och arbetar med. I den empiriska studien intervjuades lärare som arbetar inom förskola och grundskolans tidigare år om hur de ser på klassrumsundervisning och utomhuspedagogik. Uppsatsen handlar om utomhuspedagogik och klassrumsundervisning. Den utgår från följande frågeställningar:

Vilka är för – och nackdelarna med utomhuspedagogik?

Varför använder lärarna en viss undervisningsmetod mer?

Har omgivningen någon påverkan för att bedriva utomhuspedagogik?

I resultatet och analysen framkommer det att lärarna har ungefär samma syn på klassrumsundervisning. Lärarna känner också att de skulle kunna använda sig mer av utomhuspedagogik. Fastän att det finns mycket forskning kring utomhuspedagogik och dess påverkan på elevers prestationer i skolan används det förvånansvärt lite i skolan. Lärarna upplever att det är svårt att planera och förbereda sig för undervisning ute, det är material som ska med, det finns elever som har särskilda behov, elever med rörelsehinder, diabetes eller andra sjukdomar. Även tidsbrist kan vara en av anledningarna till att man väljer klassrumsundervisning. I klassrumsundervisning har du som lärare lättare tillgång till läromaterial, översikt på elevgruppen och läraren känner att han eller hon har mer ordning i klassrummet, det är tidssparande och når fram till hela klassen.

Nyckelord är *inlärning, klassrumsundervisning och utomhuspedagogik.*

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Disposition	7
2. Bakgrund	8
2.1 Utomhuspedagogik	8
2.2 Klassrumsundervisning	9
3. Tidigare forskning	11
3.1 Gruppen och inläring	11
3.2 Klassrumsundervisning eller utomhuspedagogik?	13
3.3 Utemiljö	15
4. Metod	17
4.1 Metodval och metoddiskussion	17
4.1.1 Observationer	17
4.1.2 Intervjuer	18
4.1.3 Urval	18
4.1.4 Genomförande	18
4.1.5 Forskningsetiska överväganden	19
5. Resultat & Analys	21
5.1 Integrera olika ämnen	21
5.2 Ett annat sätt att undervisa	22
5.3 Det gröna landskapet	24
5.4 Utomhuspedagogik	25
5.4.1 Gynnar de svaga eleverna	25
5.4.2 Använda hela kroppen	27
5.4.3 Väderberoende och bra miljöer	27
5.4.4 Svårt att behärska undervisningen	28
5.5 Klassrumsundervisning	29
5.5.1 Lättare och tillgängligare	29
5.5.2 Koncentrationssvårigheter	30
6. Diskussion	32
6.1 Komplettera undervisningsmetoder	32
6.2 Planering	33
6.3 Lärare väljer klassrumsundervisning framför utomhuspedagogik	34
6.4 Varierad undervisning	35
7. Referenslista	36
8. Bilaga	39

1. Inledning

Jan Björklund skrev i våras en debattartikel i DN, där han menade att anledningen till att svenska barns betyg sjunkit så drastiskt är att lärare lägger för eget stort ansvar på eleverna. Han menar att lärarna måste ta tillbaka sin plats i klassrummet och låta eleverna få en mer lärarledd och strukturerad undervisning. Han menar att ”flumskolan” måste försvinna från de svenska skolorna och istället bör införa den mer traditionella undervisningen inom klassrummets fyra väggar. Genom detta ska resultaten öka i skolan. (<http://www.dn.se> tillgänglig 2011-04-20).

Det finns dock forskning som visar på att då eleverna vistas i utomhusmiljö och använder utomhuspedagogik som ett komplement till klassrumsundervisning ökar elevernas förståelse för helhetskunskaper. Att vistas i utomhusmiljö ökar elevernas insatser i skolan (Nelson, 2007:114). Även Szczepanski (2009) styrker detta då han, menar på att en direkt kontakt med naturen ökar inläringens autenticitet. Då en elev som vistas i naturen och får verkligt och praktiskt arbete, hjälper till att eleven använder alla sina sinnen och i komplement till teoretisk inläring, klassrumsundervisning, ger eleverna större bredd och djupare kunskaper.

I många år har det förekommit långa diskussioner om huruvida man ska arbeta i skolan. Oron kring lärarna är att eleverna har blivit obildade och att de inte kan lika mycket som innan. Tidigare hände det inte att elever rörde ihop kunskaper på det sätt som elever gör nu (Enkvist, 2000:95).

För att kunna bli förberedd för det vuxna livet är det viktigt att barnen får regler och små uppgifter att följa. Dessa regler och små uppgifter hjälper barnet att få en erfarenhet att klara av att bestämma över sig själva och klara av att följa regler. Det är inte rätt att låta barnen få intrycket att allt är lek och att man inte är tvungen att följa regler. Att inte förbereda barnen för de motgångar och svårigheter som livet medför är inte rätt mot barnen (Enkvist, 2000:70–95).

Det övergripande syftet med uppsatsen är att jämföra vilken arbetsmetod; utomhuspedagogik eller klassrumsundervisning, som en förskollärare och tre grundskollärare i södra Sverige föredrar och vilka för- och nackdelar det finns med just den arbetsmetoden. I arbetet undersöks respektive om utomhuspedagogik är mer stimulerande och utvecklande för eleverna jämfört med vanlig klassrumsundervisning. Ett annat syfte är att få svar på *hur* dessa lärare upplever utomhuspedagogiska läromiljöer och *hur* de ser på klassrumsundervisning jämfört med utomhuspedagogik.

Frågeställningarna kommer att utgå ifrån:

- Vilka är för – och nackdelarna med utomhuspedagogik?
- Hur ser lärarna på lärandet genom klassrumsundervisning och utomhuspedagogik?
- Har omgivningen inverkan på inläringen?

1.1 Disposition

Kapitel två handlar om bakgrunden om utomhuspedagogik och klassrumsundervisning. Tredje kapitlet tar upp tidigare forskning om utomhuspedagogik och klassrumsundervisning. I fjärde kapitlet hanteras metodval, metoddiskussion, urvalsgrupp, genomförande och etiska övervägande som satt sin prägel på uppsatsen. I femte kapitlet presenteras resultatet och analysen av en observation och fyra intervjuer till litteratur och tidigare forskning. I sjätte kapitlet diskuteras klassrumsundervisning och utomhuspedagogiken.

2. Bakgrund

2.1 Utomhuspedagogik

Det finns många olika definitioner av utomhuspedagogik och klassrumsundervisning eftersom båda tolkas olika beroende vem som använder sig av begreppen. Eftersom Anders Szczepanski är en ledande person inom utomhuspedagogiken används hans definition av utomhuspedagogik. Då klassrumsundervisning har mer än en benämning, till exempel katederundervisning, inomhuspedagogik med flera, kommer endast klassrumsundervisning användas.

Många forskare som förespråkar utomhuspedagogik använder sig av den amerikanske filosofen John Dewey. Dewey menar att i klassrumsundervisning har barnen inte stor plats för att utöva aktiviteter. Utrymmen i skolan som ska skapa bra inläring som möjligt är begränsade (Hartman, 1998:67). Dewey menade att undervisningen blir mest effektiv om barnets intelligens stimuleras genom att människan ställer krav i det gemensamma sammanhanget. Genom att ställa krav stimuleras barnet att vara delaktig med övriga gruppen, barnet vågar komma fram och ta för sig (a.a:39).

John Deweys mest kända motto är ”Learning by doing”. Dewey syftade på att lära genom att göra handlar om lära genom erfarenhet. Han påpekade att samspel och sammanhang var två viktiga delar i erfarenheten. När människor samspelar med varandra och med sin miljö utbyts erfarenheter. Dessa erfarenheter får en tilldragelse som inte fanns innan i barnens inläring. Det som avgör för barnets del i inläringen är omgivningen och hur läraren agerar. Dewey menade att det finns en balans mellan elev och lärare. En medskapare och en medupptäckare i lärandet. Som kan innebära frihet genom fysisk aktivitet men även frihet genom tankar, kreativitet och fantasi. John Dewey tyckte inte undervisningen i skolan tog vara på barnens vardagliga kunskaper eller deras erfarenheter. För att få ett ökat lärande ska läraren visa vägen och utmana barnens tankar och känslor. För att skapa nytt lärande ska läraren fånga och ge barnet nya utmaningar som bearbetar gamla erfarenheter. Att skapa motivation hos barn och få fram ett intresse för lärande, händer enklare om barnen har en tydlig inverkan på sitt eget lärande. Att de får ett inflytande och förstår på vilket sätt och vid vilken tidpunkt deras

lärande inträffar. Genom att ha inflytande ska barnen få förmågan att klara av att bedöma sin utveckling och sitt eget lärande (Ericsson, 2002:26–27).

Dewey menar för att barnet ska utveckla sina egna förutsättningar i frihet och under ansvar är det vår sociala tillvaro, omgivning och skola som är grundläggande för att detta ska kunna ske. Skolan inriktar sig för mycket på läraren och undervisningsmaterial. Han menar att man måste dra nytta av barnets begåvningar på ett sätt som gör att barnens sysslor får mer potential. Skolans uppgifter ska vara så att barnen kan göra aktiviteter genom sina egna förutsättningar och genom uppmuntran ska läraren inspirera och leda aktiviteter för att kunna förbättra barnet. Barnet ska även få hjälp och bli inspirerade så att han/hon i framtiden kan ta tillvara på sina olika intressen (Kroksmark, 2007: 374-375).

Han menar att den kollektiva sammanslutningen börjar av fri vilja på lekplatser och i lek och idrott. På lekplatser och i lek och idrott får man möjligheter att röra på sig, människan får genom aktiviteter i tävling och samverkan med varandra göra val och fördela olika uppgifter med varandra. På samma sätt som den gemensamma sammanslutningen förekommer på lekplatser, i lek och idrott så existerar inte denna drivkraft i klassrummet (Hartman, 1998:56). Genom att interagera med varandra så förbättrar människan sig med sin omgivning omkring sig (a.a., 1998:15).

Dewey menar för framtiden, samhället och för elevernas självständiga framsteg är skolan viktig. Han menar att den tydliga fördelningen mellan teori och praktik är tvungen att brytas (a.a., 1998:11).

2.2 Klassrumsundervisning

Denna uppsats kommer använda begreppet klassrumsundervisning. På grund av att katederundervisning är ett uttryck skapat i motsats till flumpedagogik. Därför kommer klassrumsundervisning att användas som begrepp som syftar på undervisningsmetoder som sker i inomhusmiljö, alltså i huvudsak klassrummet. Klassrumsundervisning kan även benämnas som inomhuspedagogik och/eller katederundervisning. Denna text kommer att använda benämningen klassrumsundervisning.

Med klassrumsundervisning menas, med bakgrund till Naeslund, undervisning som sker på traditionellt vis med föreläsningar, förhör och uppföljning inom klassrummets fyra väggar.

Även denna form av undervisning sker tillsammans med hela klassen med hjälp av tavlan (Naeslund, 1963:83–128).

Naeslund menar att påståendet om lärarens skicklighet mäts i hur pass mycket krita som går åt under en lektionstid. Läraren använder sig av en skoltavla för att poängtera det som ska läras och att eleverna ska uppmärksamma detta. Han menar även att lärarens användning av skoltavlan är utmärkt då en lärare ska skriva svåra ord och ord som är svåra att stava till. Att detta då bidrar till en visuellframställning av ordet och att detta är bra för elevernas inläring. Naeslund har skrivit en lathund för lärare i hur man på bästa sätt lägger upp och genomför en lektion. Han beskriver därför vad en lektion bör innehålla för att uppnå bästa undervisning. De viktigaste beståndsdelarna i en lektion är enligt Naeslund: förhör, genomgång av nytt material och en avslutning med en passande övning eller repetitioner av tidigare nytt presenterat material (a.a. 1963:83–128).

Naeslund påpekar vissa svårigheter som finns vid användning av klassrumsundervisning. Svårigheterna är bland annat om läraren ska visa ett föremål som är litet. Eleverna längst bak har kanske inte möjlighet att se detta föremål. Föremålet måste vara tillräckligt stort så alla i hela klassen har lika god chans att se. Han menar också att en lärare som undervisar enligt den traditionella metodiken och använder sig av en tavla längst fram i klassrummet kan endast demonstrera föremål som inte riskerar att försvinna i bakgrund till tavlans färg. Dock menar Naeslund att klassrumsundervisning uppfyller de flesta krav i en inläringssituation då läraren når hela klassen på samma gång och på detta sett är väldigt tidssparande. Det kräver inte heller någon omflyttning i klassrummet, vilket bidrar till ökad ordning i klassrummet, och även att läraren har fullständig översikt över eleverna (Naeslund, 1963:75–76).

Naeslund anser att arbete i grupp bidrar till att eleverna inte får tillräckligt med fasta kunskaper. Han uttrycker att gruppmetodik inte kan anpassas till alla ämnen. Han menar att de så kallade fasta kunskaperna i längden fastnar, till skillnad mot de kunskaper eleverna tagit emot under gruppmetodisk lektionstid. Han menar att man borde ha overseende med att eleverna inte tar till sig lika mycket kunskaper som de lär sig samarbetsförmåga och studieträning (a.a. 1963:52).

Vår stimulering kommer från gamla erfarenheter och lärdomar enligt Jean Piaget. Genom att människan själv väljer, anpassar och tolkar stimulansen uppstår inläring. Människan lär sig genom att ta vara på stimulansen som erbjuds dem (Imsen, 1992:38).

John Landquist var professor i pedagogik och psykologi vid Lunds universitet mellan åren 1936-1946 (www.ne.se Tillgänglig 2011-09-29). John Landquist (1963) skriver om reformpedagogiken under 1900-talet där han menar att skolan under början på 1900-talet inte är en skola som passar in på det samhälle som industrialismen och demokratin har bidragit med. Han menar att eftersom samhället är förändrat fungerar inte den dåvarande undervisningen eftersom den praktiska undervisningen och den teoretiska undervisningen inte var förenade. På detta sätt delar han upp Sverige i två delar. Den ena delen med yrkesutbildade och den andre med akademiskt utbildade. Landquist menar att alla, även de akademiska studierna, bör ha praktisk undervisning eftersom det är så samhället ser ut. Genom att lära sig något praktiskt utbildas eleverna i att de får en kunskap om hur samhället ser ut och hur de ska anpassa sig i detta. Den praktiska undervisningen bidrar till att utveckla en social sida hos eleverna vilka de akademiska kunskaperna inte gör. Genom praktisk undervisning menar Landquist att barnet får uppleva en aktivitet som inte det akademiska kan erbjuda (Landquist, 1963:195–196).

3. Tidigare forskning

3.1 Gruppen och inlärning

I en miljö präglad av fysisk aktivitet skapas ett skolklimat av trygghet och goda relationer, där barn och ungdomar har inflytande och tar ansvar för sin vardag och sitt lärande (Szczepanski, 2007:13).

Arbete och lektionstid i utomhusmiljö bidrar, enligt Ericsson (2004), till att negativa mönster och relationer som är bildade i klassrummet bryts. Omständigheterna förändras då eleverna i klassrummet kommer ut till friare utrymme. Det öppnar upp för förändring i gruppen. I klassrummet är det lättare att det bildas konflikter. Däremot bidrar utemiljön till att göra

gruppen mer avslappnad och därför fungerar gruppen bättre i en utomhusmiljö. Om vissa elever känner att de inte uppnår tillräckliga prestationer i klassrummet, kan utomhusmiljö bidra till att dessa elever tar en annan roll i en utomhusmiljö (Ericsson, 2004:148).

Det kan även vara som så att vissa elever har ett så kallat kinetisk/taktil inlärningsstil. Då är denna elev i behov av att ta och känna på det som ska läras. Eftersom en elev med denna inlärningsstil bäst tar till sig kunskaper just genom fysisk kontakt (Maltén, 2002:65).

Maltén (2002) menar att för att elever ska kunna ta emot nya erfarenheter på bästa sätt krävs det att detta sker genom konkreta och handfasta inlärningsituationer. Inte endast för de elever som har en kinestetisk/taktil inlärningsstil. Han anser även att oavsett inlärningsstil, kan läraren anpassa lektionen så den berör alla. Han menar att all den kunskap vi får genom upplevelser tas in genom våra sinnen, därför är det viktigt att lärarna planerar och genomför lektionerna så dessa inlärningsituationer skapas (a.a. 2002:64). Även Ericsson menar att när eleverna sätts i nya miljöer och omgivningar ges eleven många fler möjligheter till att sätta gamla upplevelser och lärdomar i nya förhållanden, och på detta vis ta till sitt eget kunnande (Ericsson, 2004:147).

Hedberg (2004) fortsätter denna tanke då han påstår att gruppen och individen kan stärkas och få nya upplevelser under utomhuspedagogik. Elevernas förmåga att arbeta i grupp, att ta sig åt fakta och att lösa uppgifter tillsammans förbättras mer i en utomhusmiljö än vad det gör i ett klassrum (a.a. 2004:67). Det finns de elever som har problem med motoriken och dessa elever har på grund av detta i vissa fall problem med känna sig hemma i klassrummet. Ofta blir dessa elever oroliga i samspel med sina kamrater. Elever med dessa svårigheter har ett större behov av att röra sig och genom detta få självbekräftelse. Ericsson menar att dessa elever får möjlighet till detta när de vistas i utomhusmiljö utan att bli direkt utpekade inför hela klassen. Utomhusmiljön bjuder på mer öppenhet utan att eleven ska känna sig trängd och instängd (Ericsson, 2004:148).

Eleverna ska få bli kreativa och kunna utvecklas i harmoni. Men det har blivit en motsägande inverkan på eleverna utan att det görs några ändringar. Lärarna vill att eleverna ska trivas i skolan och ha roligt men det har bidragit till att eleverna inte får tillräckligt med kunskaper. Eleverna tycker det underhållande är att det är högröstat, skrikigt och hejdlöst. Enkvist menar att skolan fokuserar på fel saker, att skolan har blivit en plats där barnen passas istället för att få inläring. En grupp som inte fungerar, där verksamheter avbryts av olika personer som inte klarar av att anpassa sig eller klarar av att fungera i grupp har blivit vanligt i skolan. När det

avbryts i gruppen är läraren tvungen att dokumentera syften, tillvägagångssätt och stoff. Under den tid som läraren antar sig detta tar det tid ifrån att arbeta med elevgruppen och minskar därmed kvaliteten på skolan (Enkvist, 2000:78).

Enkvist syftar på att Jean Piagets teorier om barns uppfattningar är att det slöseri med tid att lära barnen något som de inte är mogna att förstå. Den svenska skolan har använt sig mycket av Piagets metoder och tankar. Enkvist menar att eftersom man har förknippat hans resultat med idén om den förenade klassen har det fått en negativ effekt. Kunskaper är inte något man ska stressa fram. Är något barn i gruppen inte mogen för ett nytt inlärningssätt så tränas inte någon i gruppen på det sättet (a.a:21).

3.2 Klassrumsundervisning eller utomhuspedagogik?

Szczepanski (2007) beskriver utomhuspedagogik som ett förhållningssätt då ett samspel mellan konkreta erfarenheter i dess autentiska miljö och reflektion samarbetar i lärandesituationen som skapas. Han poängterar att utomhuspedagogik är då man flyttar klassrummet till en utomhusmiljö. Ytterligare en del i utomhuspedagogikens betydelse menar Szczepanski är då sinnligupplevelse och teoretiska inslag samarbetar. Han menar också att platsens betydelse spelar stor roll för pedagogiken eftersom lärandet måste ske i en autentiskmiljö (a.a. 2007:11).

Naturen är inte det enda som man lär sig i utomhuspedagogik. Hedberg (2004) påpekar att man som lärare kan höja de erfarenheter och stoff man arbetar med hjälp av utomhuspedagogik (Hedberg 2004:77). Skapa egna beslut och kunna ta enskilda fastställanden och garantera för den individuella verksamheten är något som elevernas aktiviteter ska skapa möjligheter för (Ericsson, 2004:143). Tidigare erfarenheter och kunskaper blir frågor och eleverna blir nyfikna när de sätts i nya situationer (Ericsson, 2004:143).

Eleverna spenderar mycket av sin skoltid på skolgården. Skolgården är viktig för eleverna då utomhusmiljön ska skapa rum för både lek och lärande och ska vara lämpad och livfull som komplettering för klassrummet (Eriksson, 2007:28). Skolgårdar ska kunna erbjuda tillfällen till sysslor som att göra olika aktiviteter som till exempel ett grönsaks- och växtland, bygga

olika konstruktioner som uppmanar till lek där barnen kan öva andra motoriska förmågor (a.a, 29). Eleverna lägger märke till och utnyttjar det gröna landskapet med sina sinnen och blir på samma gång emotionellt tillfredsställda av att interagera med omgivningen (Grahn, 2007:63). Barn har en instinkt för att skapa och utforma. Instinkten för att skapa har olika uttryckssätt i form av förflyttningar, handrörelser och lekar. Barn tycker om att röra på sig, hitta på saker och intresserar sig för vad som sker (Hartman, 1998:73).

Maltén (2002) påpekar att det finns olika inlärningsstilar som är individuella och dessa inlärningsstilar är riktlinjer på hur en elev på bästa sätt tar till sig kunskaper. Han menar att det bland annat finns den visuella eleven. Den visuella eleven lär sig genom att se och läsa till sig information med hjälp av häfte, skolböcker med mera. Däremot finns det fler än en inlärningsstil. Bland annat den kinetiska/taktila inlärningsstilen där eleven bäst tar till sig kunskaper genom att känna och ta i föremålen som han eller hon ska lära sig om (a.a. 2002:65). Det sinne som används mest av oss i klassrummet är hörselsinnet. Detta är ett problem eftersom uppmärksamheten kan lätt försvinna. Det gäller istället att försöka stimulera eleven genom flera olika sinnen (a.a. 2003:135).

Maltén (2003) menar att man kan hjälpa eleverna att bredda sina kunskaper genom att ge eleverna möjligheterna att hantera med platser som inte är i klassrummet (a.a. 2003:135). Matron och Carlgren menar att desto mer läraren tillbringar sig åt klassrumsundervisning, desto mer blir eleverna mer sysselsatta och effektiva. Klassrumsundervisning erbjuder mer arbetslust för ett större antal elever än självständigt arbete. I klassrummet arbetar oftast elever med ett ämne vid olika tillfällen. Det som man strävar efter i klassrummet nuförtiden är att få eleven mer individualiserad, att eleven själv ska kunna bestämma sig för i vilken ordning arbetsuppgifterna ska göras, det är mer vanligt i klassrumundervisning att elever i samma klassrum arbetar med olika mål (Carlgren & Marton, 2000:72–75).

Enkvist menar att det är 1900-talets genomgripande reformpedagogik och 1970-talets dialogpedagogiks fel att man tror att individen har en skaparförmåga inom sig, som bara väntar på att få komma ut. Enkvist menar att man lagt för mycket betoning på eleven och inte på läraren eller lärandet. Det är nästan som att läraren inte behövs för att göra bedömningar, leda och träna eleverna (Enkvist, 2000:45).

Enkvist påpekar att Deweys tanke att lära sig genom att uppleva, har hinder eftersom man inte kan lära sig försvårade kunskaper endast genom att genomföra en rörelse. Man måste ha intresse, koncentration och förkunskaper för att kunna få inläring inte enbart genom aktivitet

som Dewey säger, att praktik skulle gynna elever mer än teori. Men för att kunna namnge, forma och koppla samman är hjärnan i behov av händerna vid inläring. Men med förklaring kan eleven ibland förstå inläring lättare istället för olika laborationer. Enkvist påpekar att det finns inga villkor för att eleverna begriper en sak på grund av några speciella genomförda lägesförändringar. Sysselsättningar är inte det enda som fastställer om eleverna får kunskaper, men det är även deras lust, uppmärksamhet och tidigare erfarenheter (Enkvist, 2000:20–21).

Enkvist menar på att läraren förlorar kontrollen över elevernas annorlunda kunskaper när läraren låter eleverna utföra ett arbete självständigt. Hon påpekar att läraren går ifrån sin lärarroll och blir en individ som granskar och rättar fel i skolböckerna. Enkvist säger att det är ett omöjligt sätt som används i skolan. Att man låter tiden gå för långt innan man fastställer så småningom att ett par elever inte har fått tillräckligt med kunskaper, och vid den tidpunkten be om hjälp. Hon menar även att aktuella arbetsätt gör att undervisningen inte blir effektiv, eleverna trivs inte och de får inte tillräckligt med kunskaper (a.a., 2000:103).

3.3 Utemiljö

Det som framträder mest i skolan är undervisning som förekommer i klassrummet. Där läraren står framme vid katedern och föreläser för eleverna som hör på och ger svar på frågor som ställs från läraren (Maltén, 2003:116).

Dahlgren menar att utomhuspedagogik inspirerar eleverna till att se helheten istället för lärdomar inom ett särskilt ämne. Utomhuspedagogiken bidrar även till att eleverna får använda sina sinnen och arbeta med blandade intryck, till exempel smak och känsel på ett annat sätt än vad klassrumsundervisning bidrar med (Dahlgren, 2007:50).

Stress är mer och mer vanligt i vår vardag. Stress påverkar vår kropp negativt. Nelson menar att stress uppstår när man finner att behoven är ouppnåeliga för den egna kompetensen i och med att det utgör fara för den egna hälsan (Nelson, 2007:106). Elever som inte trivs i klassrummet är i behov av röra på sig, elever som har en motorisk orolighet utstrålar en skygghet i interaktionen med klasskamraterna. I utemiljö granskas, utnyttjas och verksätts

andra förmågor i jämförelse med de som används i klassrummet. Där det är mest fokus på den språkliga förmågan och konsten att uppehålla sig lugn på en stol och anteckna (a.a, 114). Vår koncentration har kort med energi och uthållighet. Människor som tillbringar sin tid i städer blir av med mycket energi och har större problem med koncentrationen. I naturen kan människan vara mer avslappnad och vila och återhämta sin koncentration (Grahm, 2007:96).

Elever som är igång och har fysiska verksamheter är mer sunda än elever som är på konstgjorda och mer sterila utemiljöer. Det är visat att elever som har möjlighet att utnyttja en skiftande och varierande utemiljö är inte lika sjuka, har mer mångsidiga lekar och förbättrar sin koncentration (Szczepanski, 2007:23).

Fast att klimatet i vardagen har blivit mer hårt förbättrar barn alltjämt i samband med sin sinnliga miljö. Barn prövar på sin miljö annorlunda i förhållande till vuxna. Barn föredrar att leka vid ställe där det är rörigt och lite försummat, barnen kan genom olika lekar vid dessa platser gå in i sin egen värld där de kan bygga kojor av naturmaterial och stora stenar kan bli berg som ska klättras på. Dessa röriga och lite försummade platserna gör att barnen kan genomföra aktiviteter på deras egna individuella förutsättningar. Medan de vuxna är försiktiga och oroliga för barnen så fördärvar de vuxna ofta de underliga, röriga och lite försummade platserna (Olsson, 1995:10).

Det vanliga lekområdet ger inte den glädje och ro som barn helst vill ha. Istället ska det byggas lekplatser som är mer sammansatta, iögonfallande och livfulla än vanliga lekplatser. Samtidigt så ger inte lekplatserna samma viktiga poäng för lärande som naturen gör. Det gröna landskapet ger barnen större utrymme för tolkningar och tillfällen till variation i leken och i den fysiska aktiviteten (Björklid, 2005:130)

4. Metod

4.1 Metodval och metoddiskussion

De metoder som används i uppsatsen är observation och intervjuer. Anledningen till detta är att frågeställningen handlar om att få svar på *hur* lärarna upplever utomhuspedagogiska läromiljöer och *hur* de ser på klassrumsundervisning jämfört med utomhuspedagogik. Anledningen till att använda intervjuer som en metod är att få lärarnas egna åsikter och erfarenheter med i resultatet.

4.1.1 Observationer

Observationen utformades för att få en uppfattning om hur elever beter sig i utemiljöer. Observationen användes vid ett tillfälle, detta för att studera människors beteende i olika situationer (Hartman, 2006:236). Detta är en av anledningarna till att observation användes som en metod. Med validitet menar Stensmo (2002:30–33) att de empiriska observationer som kommer användas av mig blir mer giltiga i den verklighet som observeras.

Hartman (2004) menar att de fördelar som finns med att använda sig av observationer som en undersökningsmetod i förhållande till intervjuer som metod är att observationer är oberoende av minnet hos den eller det som undersöks. Minnet hos oss människor kan vara felaktigt och de svar som då ges kan vara utan validitet.

4.1.2 Intervjuer

Den form som användes för intervjuer är en så kallad standardiseringsintervju. Med standardiserad intervju menar Hartman att man fastställer i vilken struktur frågorna ska ha samt vilken ordning de kommer i förväg (Hartman, 2004:232). Öppna frågor kommer huvudsakligen att dominera intervjumallen. Vilket innebar att de frågor som ställdes inte är slutna med fasta svarsalternativ utan ger den person som intervjuades chansen att bidra med egna erfarenheter och åsikter. Att använda sig av öppna frågor bidrar även till att den intervjuade får möjlighet att påverka hur diskussionen utformas (a.a:232 – 233). Anledningen till att använda sig av öppna frågor är att lärarna ska få möjlighet att själva kunna påverka sin intervju och få sina tankar hörda.

Det finns en färdig och fast intervjumall med samma ordningsföljd på intervjufrågorna oberoende vilken lärare det är som intervjuades. Anledning till detta menar Hartman (2004) är att beroende på vilken ordning frågorna har kommer svaren bli olika då de svar jag ger ska överrensstämma med tidigare svar. Ytterligare en anledning till att använda en förbestämd intervjumall är att ge samma förutsättningar till alla som intervjuades och att deras svar ska bli så sanningsenliga som möjligt.

4.1.3 Urval

I undersökningen genomfördes en observation på en förskola. Sammanlagt intervjuades en förskollärare på en förskola i södra Sverige och tre grundskollärare på tre olika grundskolor i södra Sverige.

Anledningen till att förskolan och de tre olika grundskolorna valdes är på grund av dem ligger nära grönområde och att mina frågeställningar inriktar sig på hur lärarna tycker och tänker om hur deras lektioner kan vara mer i utemiljö.

Under observationen på förskolan var det sammanlagt 11 barn som medverkade.

4.1.4 Genomförande

Under insamlingens gång har det sökts efter böcker som tar upp begrepp som utomhuspedagogik, klassrums- och katederundervisning, och böcker som använts under tidigare kurser på Malmö Högskola, *Lek, rörelse och hälsa I och II*.

För att samla in forskning om klassrumsundervisning har det letats i redan skrivna C-uppsatser av tidigare studenter på Malmö Högskola. Anledningen till detta var att klassrumsundervisning har många olika definitioner (bland annat katederundervisning, inomhuspedagogik, traditionellundervisning) och används olika och används med olika betydelser beroende på vem som använder begreppen.

4.1.5 Forskningsetiska överväganden

Det är viktigt för mig att både elever, föräldrar och lärare är medvetna om vad arbetet kommer inrikta sig på och vad som observeras. Anledningen till att detta är viktigt är för att elever, lärare och föräldrar ska ha möjlighet att tacka nej till medverkan om de anser att det är kränkande eller om de känner att ämnet inte är något de vill medverka i av olika skäl. Lärarna kommer benämnas med fiktiva namn om de används i uppsatsen. Detta för att säkra lärarnas identitet.

Normen inom den forskning som gäller är att han eller hon som är föremål för forskningen blir informerad och att man i förväg har ett skrivet medgivande (www.vr.se tillgänglig 2011-10-26).

Lärarna som kommer medverka i intervjuerna är anonyma i uppsatsen. Intervjupersonerna kommer få möjligheten att få läsa frågorna innan de blir intervjuade. De kommer bli informerade om att de blir inspelade med mobiltelefon. Intervjupersonen är den som har makten då den personen får bestämma tid och plats när det passar för honom/henne.

Under observationen på förskolan fick jag reda på från förskollärarna att barnen har en blankett i deras pärmar där de står om barnen får medverka i studier, filmas och fotas. Därför menade förskollärarna att det inte behövdes göra en förfråga om ett godkännande från

föräldrar innan observationen eftersom föräldrarna redan har godkänt det genom att skriva på blanketten.

Enligt vetenskapliga rådet så är metoden att spela in flera situationer att delta och/eller iaktta. Det är viktigt att forskaren då befinner sig i miljön som informanterna befinner sig i. Detta för att kunna observera och följa människors samspel och kunna se vad som händer och vad som sägs (www.vr.se tillgänglig 2011-10-25).

För att få deltagarna medvetna om att det är forskning och öppna observationsstudier som pågår ska man använda sig av att studera olika organisationer, till exempel på en skola (www.vr.se tillgänglig 2011-10-25).

På den förskola och de tre grundskolor där observationen och intervjuer ägde rum benämns som förskola och grundskolor någonstans i södra Sverige. Anledning till detta är återigen för att ge de medverkande undersökningspersonerna samt de intervjuade lärarna säkerhet att det inte går att lista ut vilka som medverkar i uppsatsen.

5. Resultat & analys

5.1 Integrera olika ämnen

För att få reda på hur utomhuspedagogik fungerar i praktiken besöktes en förskola i södra Sverige som har utomhuspedagogik som inriktning. Förskolan ligger i ett skolområde som har skogen som granne. Idag är det elva barn på utomhusförskolan som är mellan åldrarna tre till fem år. Idag arbetar två pedagoger och en vikarie. När jag kommer dit är barnen redan på väg ut. De flesta är redan påklädda för att spendera tid utomhus och leker ute på deras gräsmatta. Barnen och pedagogerna har ett relativt stort grönområde att röra sig på. Samtidigt har de ungefär fem minuters gångavstånd till skogen.

En betydelsefull anledning till att vi ska vara friska och krya är omgivningen omkring oss. Har man möjlighet till ett område med skog eller parker som inbjuder att man kan känna sig fri, inte känna sig trängd utan kunna röra sig fritt utan stadens buller och stress (Grahn, 2007:77).

Området de vistas på påminner om ett grönsaksland, med massa blommor och hyfsat stora rabatter där barnen odlar morötter, tomater och annat dylikt. Det finns även mycket med buskar och mycket träd på gården.

Innan det blir samling på gräsmattan så tar förskollärarna med sig en stor balja som rullar på hjul. Förskollärarna berättar för barnen att de ska leta efter maskar. Först innan barnen får börja leta berättar lärarna olika fakta om masken. Barnen verkar väldigt lugna och fridsamma när de har samling, de verkar uppmärksamma och lyhörda. En av förskollärarna berättar för mig att en anledning till att det inte uppstår bråk eller konfrontationer mellan barnen är för att det kanske inte finns något som distraherar samtidigt som barnen inte känner sig trängda eller instängda som de kanske upplever inom fyra väggar. Efter att lärarna har diskuterat med barnen och instruerat för dem vad de ska göra sätter barnen igång och letar efter maskar med varsin spade. När de hittar en mask ska de lägga den i baljan med hjul. När där är tillräckligt med maskar i baljan frågar lärarna barnen vad maskarna behöver för att överleva. Efter en stunds diskussion går barnen och hämtar jord, löv och gräs som de lägger i baljan. Det är dags

att gå in. Eftersom det är en utomhusförskola är deras innemiljö inte märkvärdig. Det är ett ganska litet rum där man har tryckt ihop allt såsom matsal, lektrum och hall. Väggarna är dekorerade med affischer med djur och på hyllorna ligger där skelett från djur. Lärarna rullar in baljan med maskarna, en av lärarna lägger vita A4 papper på golvet. Barnen samlas runt baljan, lärarna berättar för barnen att de ska leta upp varsin mask och lägga det på ett papper. Där barnen ska rita av masken och sedan lära sig att mäta hur långa maskarna är. När barnen lägger masken på papperet med örat tätt in till kan de höra hur masken rör sig framåt eller bakåt. Genom mikroskop kan barnen få se om masken har ögon, mun och hår. När de är klara med att rita ska barnen skriva dit sitt namn och antingen mask eller dagmask. I detta tema får pedagogerna in svenska, matte och biologi. Barnen får skriva och får nya olika begrepp som till exempel centimeter, decimeter och olika siffror.

5.2 Ett annat sätt att undervisa

Det som är populärt i vårt samhälle är att människan ska följa ett visst mönster, vi ska vara mer hälsosamma, äta nyttigare och helst ska maten vara ekologiskt och att man ska tänka på miljön. Man ska helt enkelt vara mer ekologisk och grön, säger Lisa, som har arbetat som förskollärare i sex år. Lisa har stor erfarenhet av förskolan och dess verksamhet då hon har arbetat som barnskötare sedan 1978. Lisa säger att många föräldrar väljer idag att placera sina barn i förskolor som praktiserar mer utomhuspedagogik. Detta för att människan har blivit mer stillasittande som tillbringar mer och mer tid framför tv och datorn. Lisa tror att det är traditionens makt som gör att man inte använder sig så mycket av utomhuspedagogik i skolan. Lisa tror att många lärare föredrar klassrumsundervisning på grund av att lärarna känner att de inte har de kunskaper som krävs. Och att lärarna inte har erfarenhet av utomhuspedagogik, att de är obekväma med situationen. Lisa tycker att skolans verksamhet borde använda sig mer av utomhuspedagogik då det gynnar eleverna.

Det finns inte ett särskilt rum för lärandet. Lärandet existerar inte endast i klassrumsundervisning utan det inträffar även i fria omgivningar som naturen. Fria lärosituationer som många gånger inte är arrangerade av äldre gör stor skillnad för barns framsteg för jämlikt kunnande (Björklid, 2005:21).

Anna har arbetat som grundskollärare sedan 2009 och undervisar idag i årskurserna fyra till sex. Hon menar att traditionen spelar stor roll, läraren undervisar på någorlunda sätt som han eller hon själv har blivit undervisade en gång i tiden. Hon menar även att eleverna har en uppfattning och föreställning om att det normala och vanliga är att ha undervisning inomhus. Anna praktiserade mycket utomhuspedagogik när hon studerade till lärare under sin verksamhets förlagda tid. Men hon har haft svårt att använda sig av senare när hon blev färdig lärare. Anna har under den tid som hon har arbetat inte träffat på många som använder sig av utomhuspedagogik. Anna tror precis som Lisa att läraren inte är bekväm i sin situation när de har lektion utomhus och den obekvämheten smittas av till eleverna. Antingen är det så att läraren inte har kunskapen eller att man inte vill ha lektioner utomhus.

Anna menar på att intresset för att ha lektioner ute generellt är inte stort mellan lärare i grundskolan. Anna säger också att många elever upplever det som rast när de har lektioner utomhus. Läraren ska använda sig av utomhuspedagogik om han eller hon har intresse för det. Men har läraren inte intresse för det blir undervisningen lidande enligt Anna. Har läraren istället intresset för det så har man mer chanser att göra undervisningen bra och underhållande och på så sätt fånga flera elever och få dem intresserade. Anna påpekar att det kan vara en mognadsfråga att ha lektioner utomhus. Vissa elever klarar inte av lektioner ute och fokuserar på helt andra saker än vad de ska göra. På så sätt måste pedagogen anstränga sig ännu mer för att få deras uppmärksamhet och få dem intresserade. Lisa menar att det är eleven som styr på vilket sätt som han eller hon lär sig bäst. Det finns så många olika sätt för alla att lära sig på. Vissa trivs mer när det är tyst, vissa arbetar bra och känner sig lugna när de får lyssna på musik samtidigt som de arbetar. Det är läraren som ska anpassa sig efter hur eleven ska lära sig bäst.

Att pröva, hantera och utnyttja närheten och föremål på varierande vis skapar lust, från början till slutet av våra liv. Att få utforska och spåra upp är en detalj i utförandet men att gå efter och begripa utförandet är en annan del. Kompetensen kan förbättras genom att pröva på och ta reda på genom att använda våra olika sinnen. Kompetensen förbättras genom att vara nyfiken (Nelson, 2007:90).

Emma har arbetat som grundskollärare i drygt tio år. Hon undervisar i matte och No från årskurserna ett till sju. En dag i veckan har Emma ute lektioner med sina elever. Detta för att hon säger att hon vill ge en annan bild av skolbänken för eleverna, att det finns fler sätt att lära sig på än att bara sitta vid skolbänken. Hon påpekar att det är säkert många lärare som

föredrar att ha lektioner inne istället för att ha utomhuspedagogik. Hon menar att det är lättare och lugnare att ha alla elever i ett rum istället för ute i det fria. I klassrummet har du som lärare mer översikt och koll på eleverna än om du är ute och har en lektion.

Emma tycker att båda undervisningssätten, klassrumsundervisning och utomhuspedagogik gynnar eleverna. Alla lär på olika sätt och för att få ut så mycket av möjligt från varje elev ska man anpassa lärandet efter det. Emma säger att utomhuspedagogiken är ett utmärkt exempel på att få ut mer av sina elever. När de får se lärandet ur en annan vinkel. En annan anledning till att man borde använda sig mer av utomhuspedagogik enligt Emma är att man kan variera det konkreta mer ute än inne. Hon menar på att det är lättare att vara konkret ute. Eleverna får fler inlärningsstilar och stimuleras mer om man varierar sig i sin undervisning.

5.3 Det gröna landskapet

Barn lär med hela kroppen, de söker platser som inspirera och utmanar dem. Men barn idag tillåts sällan vistas i sin närmiljö på egen hand förrän de är ganska så stora. Därför blir kravet på barnets specialgjorda miljöer så mycket större (Olsson, 1995:15).

Anna som arbetar på en grundskola i södra Sverige sedan ett år tillbaka tror att det är miljön runt om skolområdet som avgör om läraren använder sig av lektioner ute. Har man tillgång till grönområden och skog så är det annorlunda jämfört om man är på en skola som ligger centralt i en stad.

De gröna områdena har stor betydelse för människan då man kan få självbekräftelse och få uppenbarelser (Grahn, 2007:77).

Anna tror att om man arbetar på en liten mindre skola ute på landet så är det kanske enklare att utöva utomhuspedagogik jämfört med om man arbetar på en skola inne i staden. Lisa som arbetar på en förskola som ligger bredvid en grundskola märker att så inte är fallet. Fast att lärarna har tillgång till skog och träd precis runt hörnet så sitter oftast eleverna inne på sina lektioner. Hon anser att skolan kunde utnyttja grönområdena mycket bättre.

Det gröna landskapet gör att barn lägger märke till och använder sina sinnen och genom att lära känna miljön så blir deras känslor tillfredställda (a.a:63).

En andel elever klarar inte av att sitta instängda i ett klassrum flera timmar om dagen. Lisa anser att eleverna behöver vara ute mer. Främst för att området runt om Lisas skola har mycket natur och att skolan borde använda sig mer av grönområdet. Hon menar att lärare måste fortbilda den nya generationen genom att spendera mer tid i naturen och undervisa mer om naturen. Det är en viktig ståndpunkt menar hon i sitt lärande, att föra vidare information om hur naturen fungerar och kunna koppla det till verkligheten så att det inte tas för givet.

En väsentlig del för barn är att de ska få ha en möjlighet att utnyttja naturen. Men för att få ett intryck av naturen så måste naturen upplevas. Att bli hängiven och inse att naturen är något bra, är inte något man lär sig utan det måste upplevas. Barnen ska kunna bli lovade en fin miljö som de kan vara med och påverka och ge form åt. När barnen fått ett intresse för miljön kan man som pedagog viktigt poängtera varför det är betydelsefullt att vi ska ta väl hand om den (Olsson, 1995:143).

En plats som utnyttjas mycket av elever är deras skolgård. Skolgården är en plats som inte någon gång ska bli helt färdig – precis som undervisningsmetoder ska ändras då och då är skolgården en plats som används av många olika elever som kommer med aktuella tankar, krav och begär (a.a:15).

5.4 Utomhuspedagogik

5.4.1 Gynnar de svaga eleverna

Utomhuspedagogiken kan gynna de svagpresterande eleverna enligt Anna, det kanske är lättare för eleverna när de är ute när de får uppleva lärandet. Om eleven är mer praktiskt lagd, kan det vara lättare att lära in på det sättet. Vissa elever kan få en bättre inläring genom utomhuspedagogik när de får se det och göra det själva, att dessa elever får en mer positiv bild av sig själv, sin skolgång och sitt lärande. Anna säger att man borde använda sig mer av utomhuspedagogik då hon menar att det är ett bra komplement till vanlig klassrumsundervisning. Hon menar på att i utomhuspedagogiken så använder eleven sig av mer än ett sinne. Det blir mer verklighetsanknytning till det dem lär sig än när de sitter inne

och läser teori hela tiden. Att man får känna, lukta, se och höra olika saker i naturen jämfört med i klassrummet där eleven inte stimuleras lika många sinnen. I klassrummet ska oftast eleven sitta stilla på sin stol och vara tyst och uppmärksam på vad läraren säger. Anna påpekar att det ska finnas en skola för alla. En viktig aspekt som Anna uttrycker är för att få mer utomhuspedagogik i skolan är att man schemalägger en dag i veckan där man ägnar sig åt utomhuspedagogik. Hon tror att eleverna skulle uppskatta att vara ute och inte sitta framför tv eller datorn som hon vet att många av hennes elever gör på sin fritid. Om man använder sig av utomhuspedagogik kanske man fångar de elever som har det lite svårare med motivationen att lära sig. Samtidigt får läraren och eleverna ett bra komplement till klassrumsundervisningen. Eleverna får komma ut i friska luften, de får använda sin fantasi på ett annat sätt än när det är i klassrummet, de blir mer kreativa i utemiljöer och kanske eleven kan befästa kunskapen bättre. Lektioner utomhus kräver också fantasi och kreativitet från läraren säger Anna, men oftast kan det vara där skon klämmer, att läraren inte har tid att planera till lektionen eller att man inte orkar göra något nytt.

Dahlgren och Szczepanski (2001) menar att det som konstrueras av eleverna mest i skolan är upplevelser från böcker och att man inte fokuserar lika mycket på upplevelser från verkligheten. Medan utomhuspedagogik ger valmöjligheter till klassrumsundervisningen genom praktisk träning.

Anna menar på att det är viktigt att vara ute och röra på sig, om eleven sitter inne hela skoldagen och läser i en bok kanske det går in genom ett öra och ut genom ett annat. Anna säger också att elever med koncentrationssvårigheter har det kanske svårare att sitta stilla i ett klassrum. Lisa menar på att det är svårare att fånga förskolebarnen och få deras uppmärksamhet ute. Samtidigt är de mer lugna och lyhörda inför en uppgift utomhus än inomhus. Inom förskolan är det lättare enligt Lisa att integrera ämnen, såsom svenska, matte och biologi i utomhuspedagogiken än i grundskolan.

Björklid menar att få in kunskap blir effektivare inomhus genom att bedriva undervisning utomhus. Aktiviteterna och att få in kunskap blir bättre och mer effektivt när eleverna får använda alla sina sinnen ute i miljön i verkligheten (Björklid, 2005:128).

5.4.2 Använda hela kroppen

Matteo är utbildad matte och NO lärare i årskurserna ett till sex. Han menar att fördelen med utomhuspedagogik är att barnen är ute och lär med hela kroppen. Det är lättare att hitta spontana naturliga inläringstillfälle i utomhuspedagogiken, till exempel om man är ute i naturen och går med en barngrupp och hittar ett litet djur kan man skaffa sig kunskaper om den.

Upplevelser från barndomen är minnen som människan har kvar i kroppen. Barn lär sig hela tiden med sina sinnen och med sin kropp. De minnen som människan kommer ihåg mest är minnen från utomhusaktiviteter. Det är utomhus människan får mest sinnesintryck (Olsson, 1995:9).

Emma som har arbetat som grundskollärare i drygt tio år säger att fördelarna med utomhuspedagogik är att man kan göra fler konkreta övningar och även fler fysiska övningar, där man lär med hela kroppen.

Genom att ha fysisk kontakt och rörelse blir barnen glada och får en självbekräftelse (Nelson, 2007:114).

5.4.3 Väderberoende och bra miljöer

Det är svårare att genomföra undervisning utomhus. Anna menar på att kläder är mycket viktigt och det är svårt att planera lektioner ute eftersom det är så väderberoende om man ska ha lektioner utomhus. Hon menar att klimatet avgör mycket om hur vi gör för att få undervisning utomhus, är det regnigt och snöigt är folk inte sugna på att gå ut och ha lektion utomhus. Men när det börjar närma sig vår och sommar ägnar man sig mer åt lektioner utomhus.

I den nya reviderade läroplanen Lgr 11 står det att eleverna utvecklar sin förmåga att vara i naturen och en förståelse för vädret och de olika årstiderna genom att undervisas i utemiljöer (Lgr 11:51).

En nackdel enligt Anna är om det är blåsigt ute är man tvungen att vara extra noggrann som lyssnare och som talare måste man vara extra tydlig och prata högt. Det krävs mycket engagemang från både läraren och eleverna. Att samla alla elever kan ta tid också från lektionstiden medan i klassrummet så vet eleverna sina platser och sitter där när lektionen ska börja. Utomhus finns det mycket som distraherar eleverna som till exempel djur eller olika ljud. Samtidigt måste man ha bra utemiljöer för att kunna undervisa utomhus menar Anna. Ibland ligger inte undervisningsmiljön nära skolområdet utan man måste ta sig dit med olika transportmedel. Det kan vara därför man drar sig för att ha undervisning ute menar Anna, att det blir för påfrestande.

Närmiljön måste vara utgångspunkten för att få en regelbunden och kontinuerlig uteverksamhet. Att förflytta sig långa sträckor med barnen blir slitsamma hinder och gör att lärarna väljer ett annat sätt för sin undervisning (Ericsson,2002:14).

5.4.4 Svårt att behärska undervisningen

Lisa säger att ha lektioner ute är en kostnadsfråga, det behövs bra kläder och läromaterial som tål att utöva undervisning utomhus. Både Anna och Lisa är eniga om att man måste vara mycket förberedd när de gäller att ha lektioner utomhus, som lärare kan man inte förlita sig på att hämta saker runt hörnet som man kan göra i klassrummet. En annan nackdel är att planera och förbereda sig för undervisning ute, det är material som ska med, det finns elever som har särskilda behov, elever med rörelsehinder, diabetes eller andra sjukdomar som kan göra det svårare att planera lektioner ute. Det är även svårt att genomföra en lektion utomhus själv menar Anna, man ska helst vara två menar hon. Lektionstiden avgör också, 40 minuter kan vara för kort tid för att ha en lektion utomhus. Har man till exempel en stor klass på 30 elever kan det ta tid att samla alla, få genom budskapet och sedan få dem att göra det, enligt Anna tar det mer tid än vad man tror och därför har hon avstått lite från att använda sig av utomhuspedagogik.

Uteaktiviteterna är ofta placerade på enstaka utflykter eller friluftsdagar. Eftersom dessa utflykter eller friluftsdagar är enstaka så upplever barnen det mer som ett evenemang eller paus från det vardagliga arbetet i klassrummet. Därför kan det vara en fördel att ha kortare pass och göra det mer regelbundet, från några timmar till en halvdag. Genom ett regelbundet

schema för uteaktiviteten ser barnen det som en del i det vardagliga arbetet och får vanor och rutiner för uteaktiviteten (Ericsson, 2002:19).

Även den schemalagda tiden kan vara en orsak till att lärarna inte har mycket utomhuspedagogik, att man inte vill ”stjäla” tid från ett annat ämne och riskera att hamna för långt bak i undervisningen. Anna säger att koppla ämnen till utomhuspedagogiken är svårt, till exempel för lärare som undervisar i svenska och SO. Inom dessa ämnen kanske det inte är lika lätt att undervisa utomhus i som till exempel matte eller NO. Det kan vara svårt att bedöma eleven i till exempel svenska i en lektion utomhus. Matteo upplever att det kan vara svårt att ha en rödtråd i undervisningen utomhus. Han menar på att det kan vara svårt att färdighetsträna.

Att ha uteaktiviteter på schemat gör att barnen får det lättare att förena uteaktiviteten i vardagen och därmed kunna uppleva det som en vanlig del i förskolan och skolans vardag. Att ha schemalagda uteaktiviteter skapar kontinuitet för barnen för olika årstider och väder. Då får läraren goda förutsättningar att binda ihop uteaktiviteterna med aktiviteten i klassrummet (Ericsson,2002:14).

Emma menar på att en av nackdelarna är att utomhuspedagogik är väderberoende och att det ibland är svårt att hålla alla elever fokuserade på just den uppgiften som de ska göra. Det fria kan ibland locka mer, speciellt i nya grupper, innan de kommer in i hur roligt det är med att vara ute och lära sig saker.

5.5 Klassrumsundervisning

5.5.1 Lättare och tillgängligare

Anna menar att det är bekvämare och smidigare att ha lektioner inomhus, med planering och förberedelse och det är lättare att få tag i läromaterial som till exempel papper, penna, tavla, datorer och övriga praktiska saker. Anna förklarar att de flesta lärare föredrar

klassrumsundervisning, delvis för att det är enklare att undervisa inomhus och det är vad eleverna är mest vana vid.

Man behöver inte som lärare förbereda sig och planera lika mycket som man är tvungen till för att ha lektion utomhus. Som lärare har man mer koll på eleverna om de är i ett klassrum. Det är lättare enligt Anna att fånga elevernas uppmärksamhet och intresse om man är inomhus jämfört med utomhus. Laborativt arbetssätt fungerar även inne, fast att man kan arbeta laborativt i klassrummet blir det nog ändå alltid mer teoretisk enligt Anna.

Den nya läroplanen, Lgr11, syftar bland annat till att varje elev ska klara av att verka både på egen hand och ihop med andra och samtidigt känna förtroende för sin egen skicklighet genom att kunna behärska kunskap och undersöka (Lgr 11:13).

Anna upplever att det blir lugnare bland eleverna när hon har lektioner i klassrummet, dels för att hon känner att som lärare att det lättare att ha kontroll på eleverna inom fyra väggar. Det är enklare att vara tydlig i ett klassrum då läraren har tavlan till sin hjälp där man kan punkta upp vad som ska göras och vad som förväntas under lektionen samtidigt som man har läromedel att gå efter. Emma menar på att en stor fördel är just att man är inom fyra väggar. Det är inte så mycket runtomkring som är spännande och som kan störa eleverna.

5.5.2 Koncentrationssvårigheter

Elever kan ha svårt med koncentrationen i ett klassrum, man kan ha problem med att sitta stilla och eleverna kan bli mer trötta i ett klassrum jämfört med utomhus. Lisa och Anna menar på att undervisningsmetoder skiljer sig mycket om man är i klassrummet jämfört med utomhus. Lisa påpekar att vi anpassar oss för lätt efter situationen. Elever som är mer praktiskt lagda kan gynnas mer av att lära sig när de ser lärandet i ett annat perspektiv, när de får det i helhetskunskaper än att bara sitta i ett klassrum och läsa teori.

I samverkan med miljön inträffar lärandet. Man behöver inte avgränsa sig endast till klassrummet eller andra platser där det är konstruerat för att lärandet ska förekomma. Lärandet sker genom att interagera med umgänge som är sociala och fysiska och kulturella. Men det kan bli konsekvenser i pedagogiken eftersom omgivningen uppfattas annorlunda beroende på vem du är (Björklid, 2005:27).

Lisa påpekar att de flesta barn som går i en förskola som praktiserar mycket utomhuspedagogik kan ha svårt att anpassa sig senare till det klimat som används i grundskolan. Hon menar på att barnen kan ha svårt att anpassa till exempel till att lära sig sitta still på en stol, mycket teori och att inte vara lika mycket ute i naturen som innan utan att istället vara oftast inom fyra väggar. Matteo tycker att nackdelen med klassrumsundervisning är att det blir mycket teori och att det blir svårare för barnet att lära med hela kroppen och få med alla sinnen.

Björklid menar att det finns forskning som visar att för att barnen ska få bra läromiljöer måste de ha rum där de kan umgås med varandra men även rum för att kunna vara själva. I rum som bibliotek eller en annan plats i skolan gör att barnen känner med alla sina sinnen som till exempel i en träslöjdsal. I dessa rum fångas barnen av rummets olika material och innehåll. Allt från en lockande soffa till böcker. Hallar och uppehållsrum är platser som oftast barn uppskattar (a.a., 13).

Emma som undervisar matte utomhus en gång i veckan på sin skola tycker att man måste kunna erbjuda en mer varierad undervisning i skolan. Hon menar på att naturen bjuder på mycket mer som man kan prata om med eleverna och använda sedan i praktiken. Även inom matte, som ibland uppfattas som ett tråkigt ämne av eleverna, har man chans att visa att det faktiskt är riktigt roligt med matteövningar.

6 Diskussion

6.1 Komplettera undervisningsmetoder

Det är anmärkningsvärt att alla de lärare som intervjuats talar gott om utomhuspedagogik, de menar att utomhuspedagogik är ett bra komplement för klassrumsundervisningen och att det är ett bra inlärningssätt för vissa barn. Fast att det finns mycket forskning som visar på att utomhuspedagogiken förbättrar elevers skolprestationer och deras hälsa så är det vanliga att ha lektioner inomhus. Traditionen att ha lektioner inom fyra väggar är orubblig och svår att bryta, att lärarna håller sig till de vanliga ramarna som de alltid har rört sig inom. Det är intressant att alla lärare som har intervjuats är eniga om att det borde användas mer av utomhuspedagogiken i skolan. Främst för att elever blir trötta snabbare och oftare i ett klassrum, men även att det kan gynna elever som är svaga. Dessa elever kan genom förstahandsupplevelser få känna, se och förstå det på annat sätt än vad man gör om man sitter inne i ett klassrum och har teori hela dagen.

Använder pedagoger utomhuspedagogik som ett komplement ökar elevernas förståelse för helhetskunskaper och att vistas i utomhusmiljö ökar elevernas insatser i skolan (Nelson, 2007:114).

Det kan vara en bra anledning till att komplettera klassrumsundervisningen med utomhuspedagogik. Under observationen på förskolan med utomhuspedagogik som inriktning, syntes det att barnen var mer under kontroll under utevistelsen. Utomhus så hade de plats till att springa runt och göra olika saker. När barnen kom inomhus och gjorde nästan samma sak, blev det begränsade utrymmen för barnen, det var inte lika stora fria ytor längre att röra sig runt på.

6.2 Planering

Det svenska klimatet är inte alltid så inbjudande för att utöva utomhuspedagogik och det är förståeligt att man föredrar att vara inne när det snöar eller liknande.

Men Ericsson (2002:6) menar att det krävs att man är mer ute och har aktiviteter än bara ett fåtal gånger. Om utevistelsen inte är regelbunden blir det svårt för eleverna att se det i ett samband och inte som en äkta bit av vardagen. Ericsson menar att pedagogerna måste kunna schemalägga uteaktiviteter för att kunna erbjuda eleverna mönster i lärandet i utemiljöer.

Det är precis detta som Anna är inne på i sin intervju. Att man kanske är tvungen inom skolan att planera uteaktiviteterna i schemat för att det ska kunna genomföras. Men precis som Anna säger innan i uppsatsen blir det annorlunda när det börjar närma sig vår och sommar och då används mer utomhuspedagogik. I utomhuspedagogiken finns stora möjligheter för de svagpresterande eleverna att lyckas med sina skoluppgifter, samtidigt får de en självkänsla och bekräftelse. Att elever får uppleva genom förstahandsupplevelser gör att de får ett annat perspektiv på sitt eget lärande. Precis som Anna och Lisa påpekar är det miljön runt om skolan som avgör om utomhuspedagogik används. Är du lärare på en liten skola med färre elever nära ett grönområde är det kanske lättare att bedriva och genomföra en lektion ute jämfört med att vara en lärare på en skola i centrum med en stor grupp. Dessutom kanske du måste använda transportmedel för att komma till grönområden.

Vid hemmet, förskolan och skolan är oftast marken slät och ensidig. Så ser utomhusmiljö och uppväxtmiljö ut för barn nuförtiden. Därför är det viktigt att barnen får öva sin koppling och samverkan med kroppen vid en skog eller rekreationsområde som ligger i närområdet. Genom det gröna landskapet hjälper barnens rörelse dem att få bekräftelse och erfarenhet (Ericsson, 2002:7).

6.3 Lärare väljer klassrumsundervisning framför utomhuspedagogik

Samtliga lärare som intervjuats är överens om att skolans verksamhet borde använda sig av mer utomhuspedagogik och att det är ett bra sätt för att fånga elever som är svagpresterande och få elever att lära på ett annat sätt. Men det är visat att många lärare föredrar klassrumsundervisning på grund av att det helt enkelt är smidigare att bedriva lektioner inomhus än utomhus. Du måste vara mer noggrann i din planering och förberedelse för att bedriva lektioner utomhus. Samtidigt har du som lärare lättare att få översikt på eleverna då de har en bestämd plats i klassrummet och lättare att få tillgång till läromaterial. Som lärare vill du få ut så mycket som möjligt av din lektion. Om du inte känner intresse för att bedriva lektioner utomhus kan det vara svårt att motivera elever att få ett intresse för naturen och att få elever att komma ut och röra på sig.

Människan sitter alltmer framför datorn eller tv och blir mer och mer stillasittande samtidigt som människan blir större och större. Barns och vuxnas hälsa gynnas av att vara mer ute och röra på sig, varför utnyttjar man inte det mer i skolan? Att röra på sig ger glädje, att hjälpa elever som har det svårt med motoriken och självkänslan måste vara en strävan för skolans personal. Eleverna ska må bra och få kunna utvecklas i rätt riktning. En anledning till att man inte utnyttjar det till fullo kan vara att det finns problem som gör att man håller sig för att bedriva utomhuspedagogik. Det kan finnas elever i klassen som har rörelseförhinder och olika sjukdomar och därför föredrar lärare att ha lektioner inomhus. Anna pratar om en skola för alla. Anna säger att det verkar så bra i teorin när man läser om olika metoder som man kan använda sig av. Medan att det sedan i verkligheten inte fungerar. Matteo nämner att det kan vara svårt att knyta innehållet till kursplanen om man har lektioner utomhus. Det är få ämnen som man kan använda sig av utomhus och då föredrar man istället att ha lektioner i klassrummet. Anna och Matteo menar på att de är oroliga att barnen upplever det som rast när man har lektioner ute. Barnen är oftast vana att ha lektioner inne i klassrummet och när det är rast har man det utomhus och får leka fritt.

6.4 Varierad undervisning

Det kan vara svårt för eleverna att ändra sitt sätt och sin inställning till hur en lektion ska se ut. När klockan ringer så är det rast och lektionen är över och man springer ut på skolgården. Är man van vid att tänka på ett särskilt sätt, är det svårt att förändra. Alltså kan det vara så att barnen upplever utomhus som en fristad från klassrummet. När man sedan har lektioner utomhus kommer denna känsla i konflikt med känslan att man har rast. Man vet inte hur man som elev ska tolka den. Elever lär på många olika sätt, vissa behöver sitta i lugn och ro, några vill ha musik i bakgrunden, andra behöver lära med hela kroppen och använda alla sinnen. Emma tror mycket på att eleverna behöver en varierad utbildning. Att både få lära inne som ute. Precis som Lisa, tycker även Emma att skolan borde använda sig mer av utomhuspedagogik. Anledningen är att man ska kunna stimulera fler elever i undervisningen och få dem mer motiverade.

Denna uppsats är en liten del i diskussionen om klassrumsundervisning och utomhuspedagogik. Det kommer att diskuteras långt in i framtiden om vilket av klassrumundervisning eller utomhuspedagogik som underlättar eleverna inlärningssätt. Det som är intresseväckande är att se om förskolan och skolan i framtiden försöker att ändra lite av sin undervisningsmetod och använda sig av mer praktisk undervisning och förhoppningsvis fånga fler elever som kan ha det svårt i skolan. Men samtidigt är klassrumsundervisning en undervisningsmetod som kanske ändå gynnar eleverna och kanske man inte behöver revolutionera för mycket i skolan utan bara ta bit för bit.

Klassrumsundervisning är kanske det sättet som gör att vi får ut mest av eleverna eftersom det är den undervisningsmetod som skolan använt och fortfarande använder sig av. Därför kanske skolans verksamhet inte är så dålig som oftast politiker och andra personer påpekar i tidningar och medier.

7. Referenslista

Björklund, Jan (2011) "*Dags för läraren att åter ta plats i skolans kateder*". Tillgänglig på Internet: <http://www.dn.se/debatt/dags-for-lararen-att-ater-ta-plats-i-skolans-kateder> (2011-04-20)

Björklid, Pia (2005) *Lärande och fysisk miljö – En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Liber.

Carlgren, Ingrid & Marton, Ference (2000) *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Dahlgren, Lars & Szczepanski, Anders (2001) *Om boklig bildning och sinnlig erfarenhet*. Linköping: Linköpings universitet, Skapande Vetande.

Dahlgren, Lars (2007) *Om boklig bildning och sinnlig erfarenhet*. I: Dahlgren Lars Owe, Sjölander Sverre, Strid Jan Paul, Szczepanski Anders (2007) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*. Lund: Studentlitteratur.

Enkvist, Inger (2000) *Feltänkt*. Stockholm: SNS Förlag.

Eriksson, Eva (2007) *Lära genom upplevelser*. I: Furå, Pär, Pettersson, Ingegerd (2007) *Järfälla: Aveta Förlag*.

Ericsson, Gunilla (2002) *Lära ute – upplevelser och lärande i naturen*. Hägersten: Friluftsförbundet Riksorganisation.

Ericsson, Gunilla (2004) *Uterummets betydelse för det egna växandet*. I: Lundegård Iann, Wickman Per-Olof & Wohlin Ammi (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Grahn, Patrik (2007) *Barnet och naturen*. I: Dahlgren Lars Owe, Sjölander Sverre, Strid Jan Paul, Szczepanski Anders (2007) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*. Lund: Studentlitteratur.

Hartman, Jan (2004) *Vetenskapligt tänkande Från kunskapsteori till metodteori*. Stockholm: Studentlitteratur.

Hartman, S-G & Lundgren U-P (1998) *Individ, skola och samhälle – pedagogiska texter av John Dewey*. Stockholm: Natur och kultur.

- Hedberg, Per (2004) *Att lära in ute – naturskola*. I: Lundegård Iann, Wickman Per-Olof & Wohlin Ammi (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Imsen, Gunn (1992) *Elevens värld – introduktion i pedagogisk psykologi*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Landquist, John (1963) *Pedagogikens historia*. Lund: CWK Gleerups Förlag.
- Lundegård, Iann, Wickman, Per-Olof & Wohlin, Anna (2004) *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Maltén, Arne (2002) *Hjärnan och pedagogiken – ett samspel*. Lund: Studentlitteratur.
- Maltén, Arne (2003) *Att undervisa – en mångfasetterad utmaning*. Lund: Studentlitteratur.
- Naeslund, Jon (1963) *Allmän Undervisningsmetodik*. Stockholm: Nordstedts.
- Nationalencyklopedin (2011) *John Landquist*. Tillgänglig på Internet: <http://www.ne.se/john-landquist> (2011-09-29)
- Nelson, Nina (2007) *Den växande individens hälsa*. I: Dahlgren Lars Owe, Sjölander Sverre, Strid Jan Paul, Szczepanski Anders (2007) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*. Lund: Studentlitteratur.
- Olsson, Titti (1995) *Skolgården – det gränslösa uterummet*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Skolverket (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/sb/d/468/a/24386#paragraphAnchor1> (2011-05-31)
- Szczepanski, Anders (2009) *HANDLINGSBUREN KUNSKAP Lärares uppfattningar om landskapet som lärandemiljö Sverige*. Linköpings Universitet.
- Szczepanski, Anders (2007) *uterummet – ett mäktigt klassrum med många lär miljöer*. I: Dahlgren Lars Owe, Sjölander Sverre, Strid Jan Paul, Szczepanski Anders (2007) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*. Lund: Studentlitteratur.
- Stensmo, Christer (2002) *vetenskapsteori och metod för lärare – en introduktion*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB.

Vetenskapsrådet (2009) *Forskningsetiska principer – inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm. Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet:

<http://www.vr.se/download/18.37fda2bc131b1093f688000926/God+forskningsred+2011.1.pdf> (2011-10-25)

Observation på utomhusförskola 15/9 2011

Intervju på utomhusförskola, förskollärare 15/9 2011

Intervju grundskollärare 16/9, 28/9, 3/10 2011

8. Bilaga

Intervju lärare

1. Vad heter du?
2. Vad är ditt yrke?
3. Hur länge har du jobbat som det?
4. Har du haft erfarenhet av utomhuspedagogik innan?
5. Vad är det som gör utomhuspedagogik så intressant för dig?
6. Tror du lärare föredrar klassrumsundervisning jämfört med utomhuspedagogik?
7. Kan man komplettera klassrumsundervisning med utomhuspedagogik? På vilket sätt?
8. Tycker du att skolans verksamhet borde använda sig mer av utomhuspedagogik?
9. Vilka tycker du är fördelarna respektive nackdelarna med klassrumsundervisning?
10. Vilka tycker du är fördelarna respektive nackdelarna med utomhuspedagogik?
11. Märker du någon skillnad på eleverna när du har lektioner utomhus jämfört med inomhus?
12. På vilket sätt tror du eleverna lär sig bäst?